

Sphinx | De dictatuur ontvlucht ... Welkom in Maastricht?

Moderator: Bahram Sadeghi

Panel: Ayham Mardini (woonbegeleider AZC Maastricht, ontvluchtte Syrië in 2013 met zijn gezin) en Marcel Kurpershoek (diplomaat-arabist en voormalige speciale gezant voor Syrië)

Met medewerking van: Het Geluid en Docfest

Publiek: 150

Een dictatuur krijg je niet meer uit je hoofd

De Arabische Lente leek zo mooi toen ze in Syrië begon. Na 45 jaar van alleenheerschappij van de familie Assad leek het verzet op te bloeien en de gesloten maatschappij te ontgooien. Helaas is niets minder waar: de Lente leidde tot een totale ontwrichting van het leven. De vluchtelingenstroom uit Syrië heeft Europa en het midden oosten in haar greep.

Tijdens de Nacht van de dictatuur gaat Ayham Mardini, voormalig beurshandelaar uit Damascus en nu woonbegeleider in het AZC in Maastricht, het gesprek aan met Marcel Kurpershoek, journalist en voormalig Nederlands gezant voor Syrië. Vanavond staat niet de dictator centraal of de vluchtelingenproblematiek, maar de dictatuur die zich in de vluchteling genesteld heeft. Hoe uit die zich en belangrijker: hoe krijg je hem uit een vluchteling?

De avond begint met een korte film gemaakt door Ellen Langenkamp (Sphinx) en Richard Dols (Docfest): een serie korte gesprekken met mensen op straat en met de beheerders van de kinderboerderij in Limmel over hun beeld van vluchtelingen. Aan het eind van de avond kunnen we, met dank aan Docfest, 3D brillen opzetten en ons wanen in een vluchtelingenkamp. En ertussenin wordt een levendig gesprek, dat Sadeghi energiek, met humor en kennis van zaken leidt, afgewisseld met schrijnende en ontroerende muziek/tekst van Het Geluid*.

Het Assad-regime hield het land in een ijzeren greep. Mardini en Kurpershoek hebben dat allebei aan de lijve ondervonden. Kurpershoek, die vlakbij de Assads woonde, kon nog geen foto maken vanaf een balkon zonder dat de inlichtingendiensten voor de deur stonden om het fotorolletje in beslag te nemen. Collega's belandden in de gevangenis. "Daar hebben ze ook martelingen gezien. Dat was heel normaal." Ook Mardini kent de wijdverspreide invloed van de *muhabarat*, de inlichtingendiensten uit eigen hand. De diensten hebben veel macht; medewerkers kunnen zelf niet berecht worden. Een Syriër is door die macht wantrouwig tegenover iedereen. Mardini: "Ik durfde ook nauwelijks met mensen te praten buiten de eigen, huiselijke kring. Met een buurman pas na tien jaar, en dan nog alleen met hartkloppingen." Een grap maken over het regime of zelfs

maar een gesprek over broodprijzen was gevaarlijk. De muhabarat betaalde iedereen voor informatie, niemand was zomaar te vertrouwen.

De Baath partij is overal. Het gezicht van Assad is te zien op elk billboard en het onderwijssysteem is doordrenkt van dictatoriale propaganda. In het tiende schooljaar wordt iedereen verplicht lid van de partij. Het leven onder de Assads heeft alle Syriërs beïnvloed die nu het land ontvluchten op zoek naar een veilige plek. Veilig: weg van de dictatuur, maar ook weg van de ruim drie jaar geleden begonnen burgeroorlog in Syrië; een oorlog waarin Assad, IS en rebellengroepen elkaar, en de burgers van het land, naar het leven staan.

Wat een dictatuur met mensen doet, merkt Mardini in zijn werk als woonbegeleider op AZC Overmaze. De Syrische vluchtelingen geven op verschillende manieren uiting aan de dictatuur in hun hoofd. “De een is wantrouwig tegenover iedereen en vooral tegenover de macht. Het systeem van de Muhabarat is zo ingebakken in hun eigen systeem dat ze in Nederland ook verwachten elk moment te worden verraden. Anderen slaan door in hun ervaring van vrijheid. Ze ontwikkelen een ‘alles kan-mentaliteit’, blij als ze zijn in een democratie te leven. Een kleine groep tenslotte past zich rustig aan aan het leven in Nederland.” Een systeem zonder corruptie blijkt ook wennen. Wachten in een rij, of een officiële brief van de overheid ontvangen? In Syrië gebeurt dat niet. Een paar dollars zijn er vaak genoeg om je zaken te regelen.

Hoe het ondertussen verder moet in Syrië? De twee sprekers weten het eigenlijk ook niet. “ik verwacht dat er in de toekomst vier Syrië’s zijn,” stelt Mardini. Een land verdeeld tussen Assad, IS, Al Quaida en het Vrije Leger. Kurpershoek ziet nieuwe godsdiensttwisten die onder Assad niet speelden, en die ook hun tol eisen. Intussen moeten we rekening houden met vluchtelingen die de dictatuur niet zomaar uit hun hoofd kunnen zetten.

** Het Geluid:*

Bernadetta Astari: Sopraan

Jos Netto: Hang

Mohamad Garrout: Aoud

Gable Roelofsen: tekst

Romy Roelofsen: tekst